

جهنگى غهززه و داهاتووى پروژه ستراتيژييه كانى ئيسرائيل

03-12-2023

نووسه ره كان

ميران حسين

گورته : شهري غهزه به دهر له رهه نده مروى و سه ربازيه كانى، سه رنجى بو سه ر داهاتووى چهندين پروژه ي ستراتيزي راکيشاوه كه ئيسرائيل له هه ولى ئه وه دايه ئه نجاميان بدات يان تياندا به شدار بيت. به شيك له و پروژانه ستراتيزين بو ولاته زله يزه كانى جيهان و، ئيسرائيل پلانى داناوه به هويانه وه بيته به هيترين ولات له روژه لاتي نيوه راست و پيگه يه كي ستراتيزي زور به هيژه جيهان دا ده سته ر بكات به لام هيشتا ديار نييه كه جهنگه كه چاره نووسى ئه و پروژانه چي لي ده كات.

شەرى غەزە بەدەر لە رەھەندە مەزى و سەربازىيەكانى، سەرنجى بۇ سەر داھاتووى چەندىن پرۇژەى ستراتىژى راکىشاوہ کە ئىسرائىل لە ھەولى ئەوہدايە ئەنجاميان بدات يان تىياندا بەشدار بىت. بەشيك لەو پرۇژانە ستراتىژىن بۇ ولاتە زلھىزەکانى جىھان و، ئىسرائىل پلانى داناوہ بەھويانەوہ بىتتە بەھىزترىن ولات لە رۇژھەلاتى نىوہراست و پىگەبەكى ستراتىژى زۇر بەھىزلە جىھان دا دەستبەر بکات بەلام ھىشتا ديار نىيە کە جەنگە کە چارەنووسى ئەو پرۇژانە چى لى دەکات.

نۆکەندى بن گۇريون

بەككە لە پرۇژە ستراتىژىيەکان کە ئىسرائىل بەنيزە جىبەجى بکات و، پلانى داناوہ کە دەريای سوور بە دەريای سىپى بەستىتەوہ، بەمەش ئەم نۆکەندە دەبىتە رکابەرى نۆکەندى سويس کە زۇربەى کەشتىيەکان کە لە ئەورپاوہ کالاکانىان بۇ ئاسيا دەگوازەنەوہ بەو نۆکەندە تىپەر دەبن و بەكکە لە شوپنە ستراتىژىيەکان لە جىھان دا. نۆکەندى بن گۇريون کە ئىستا ئىسرائىليەکان دەبانەوى جىبەجى بەکن، گرنكى زۇرى بۇ ئىسرائىل ھەيە و لە ھەمانکاتىشتا، بۇ مىسر و ئابورىيەکەى گورزىكى کوشندەيە.

نۆکەندى بن گۇريون 292.9 کىلومەترە و تىچووکەى لە نىوان 15-55 مىليار دۇلار دەبىت (2) وتايبەتمەندى ئەم نۆکەندە لەوہدايە کە دوو رىزەوى دەبىت و پانترە لە نۆکەندى سويس. ھەرۋەھا، لە زەوييەكى بەردەلان دروست دەكرىت کە پىويستى بە نۇژەنکردنەوہى بەردەوام نابىت، ئەمەش بەبەرورد لەگەل نۆکەندى سويس بۇ بەكارھىنان گونجاوتر دەبىت(3).

بەلام گەرەترىن لەمپەر لەبەردەم جىبەجىکردنى ئەو پرۇژەيە بوونى كەرتى غەزە و بزوتنەوہى ھەماسە. چونكە خالى بەستتەوى نۆکەندەكە بە دەريای سىپى دەكەويتە باكوورى كەرتى غەزە، ومانەوہى بزوتنەوہى ھەماسە ھەرپەشەيەكى جدیە بۇ سەر پرۇژەكە. جگە لەوہى مىسر بەھەموو شىوہەك دۇى جىبەجىکردنى پرۇژەكەيە.

ويئەى 1: نەخشەى رىزەوى نۆکەندى بن گۇريون

ھيلى ئابوورى ھىندستان- رۇژھەلتى نيوپراست - ئوروپا

لە ميانى كۆپونەھەي ولتان و ئەندامانى جى 20 (G 20) كە لە مانگى نۆي 2023 لە ھىندستان بەرپوھەچو، ھەرىكە لە جۇ بايدىن سەرۇكى ئەمريكا، نارىندرا مۇدى سەرۇكەزىرانى ھىندستان و محەمەد بن سەلمان، جىنشىنى عەرەبىستانى سەئودى واژۇيان لەسەر پرۇژەي ھيلى ئابوورى ھىند - رۇژھەلتى نيوپراست - ئوروپا كىرد. پرۇژەكە بە بە IMEEC ناسراوھ كە كورتكراوھى (India - Middle East Europe Economic Corridor) وەكو لە وېنەي خوارەوھە ھاتوھە.

ئەم پرۇژەيە ولتاتى ھىندستان بە ئىمارات و عەرەبىستانى سەئودى و ئوردن و ئىسرائىل دەبەستىتەوھە و، بەندەرى ھەيفاي ئىسرائىلىيىش بە ئوروپا دەبەستىتەوھە و مەبەستى لىي، ئالوگۇرى بازىرگانىيە لە نيوان ئاسيا و ئوروپا و ئەفرىقا لە رىگاي تۇرپىك لە ھيلى ئاسنىن و بەندەر و ھيلى دەريايەوھە(4) . ئەمە رىكابەرى پرۇژەي ئاورپىشى نوييە كە چىن بە ئوروپاوھە دەبەستىتەوھە، و ئامانجى سەرەكى لىدانە لە پرۇژەكەي چىن كە بە ئوروپاي دەبەستىتەوھە و بە پاكىستان و ئىران و سوريادا تىپەر دەبىت. ھىرشەكانى بىزوتنەوھى ھەماس بۇ سەر ئىسرائىل و سەر شارى ھەيفا گومان دەخاتە سەر جىبەجىكردى ئو پرۇژەيە و مەترسىيە لەسەر جىبەجىكردىنى دروست دەكات.

وېنەي 2: نەخشەي نويى بەستىتەوھى ھىندستان - رۇژھەلتى نيوپراست و ئوروپا بەبەكەوھە

سەرچاوھە: www.impriindia.com/insights/path-leads-europe-imec-update/ 2-12-2023

كەرتى غەرزە و گازى سروشتى

ھاوكات لەگەل گۇرپانكارى كەشووھەوا لە جىھان دا و كارىگەرى نىگەتىفەكانى لەسەر جىھان بە گىشتى و ھەولنى دەولتە پىشكەوتووھەكان بۇ كەمكردنەوھى بەكارھىناني سەرچاوھەكانى وزەي وەكو خەلوز و نەوتى خا و لە جىھان دا، ھەولەكانيان بۇ گەران بەدوای سەرچاوھى وزەي پاك لە جىھان دا بەردەوامە، و يەككە لە بىزاردەكانى بەردەم ولاتە پىشكەوتووھەكان گازى سروشتىيە، ئەمەش بووھتەھۆي زيادبوونى بايخ و بەھاي گازى سروشتى لە جىھان دا .

ھاوكات لەگەل زيادبوونى بايخى گازى سروشتى لە جىھان، ئىسرائىل بەھاوبەشى لەگەل قوبرس گەورەترىن كىلگەي گازى سروشتىيە لە رۇژھەلتى دەرياي نيوپراست دۇزىوھە. بەنيازىشە بەھەماھەنگى لەگەل يۇنان، ھىللىكى گواستىتەوھى گازى سروشتى لە دەرياي نيوپراستەوھە بەرەو ئوروپا دروستىكات بەناوى مېد ئىست. بەمەش ئىسرائىل دەبىتە يەككە لە ولاتە بەرھەمھىنەرەكانى گازى سروشتى لە جىھان و سەرچاوھى دابىنكردىنى گاز دەبىت بۇ ئوروپا(5).

ھەربۇيەش ئەوھى تايبەتە بە كەرتى غەرزە و پرۇژەي گازى سروشتى رۇژھەلتى دەرياي نيوپراست دوو لاپەنە:

يەكەم - جېئەجېئەردىنى ئەو پىرۇژەيە مەترسى لەسەرە بەھۇي ئەھوي كە ئەو كېلگە گازىيانەي ئىسرائىل و قوبرس كەمتر لە 500 كېلۆمەتر لە كەرتى غەزەوہ دوورن، بەمەش دابىنكردنى ئاسايشى پىرۇژەكە لە داھاتوودا وەكوو كېشەيەك دەردەكەوېت.

دووم - كەرتى غەزە خاھنى كېلگەي (غەزە مارين)ە كە يەكېكە لە كېلگە گازىيە گەورەكانى لە رۇژەھەلەتى دەرياي سېي، و نىكەي 30 كېلۆمەتر لە كەنارەكانى كەرتى غەزەوہ دوورە، و بى 1,1 تىرلىيۇن پى سىجا گازى سىروشتى تىدابه(6) و كۇنترۇلكردنى لە لايەنى ئىسرائىلەوہ واتا فراوانكردن و بەھىزكردنى پىنگەي ئىسرائىل لە بواری گازى سىروشتى .

پىرۇژەي شارى نىوم

لەروويەكى دىكەوہ، ھىرشەكانى حەماس و جەنگى غەزە ھاوكات بوون لەگەل ھەولەكانى ئىسرائىل بو كرانەوہ و ئاسايىكردنەوہي پەيوەندىيەكانى لەگەل وئانە عەرەبىيەكان، و گەپشە ئاستى دروستكردنى پەيوەندى دىبلۇماسى لەگەل ئىمارات و بەحرەين (7) و دروستبوونى پەيوەندى ئابوورپى نافەرمى لەگەل چەندىن وئانە دىكەي وەكوو عەرەبىستانى سەودى و قەتەر. ژمارەيەك بەرپىسى ئىسرائىل و سەودى بە ئاشكرا باسى ھەولەكانى پەرهپىدانى پەيوەندىيەكانى نىوان ھەردوو لايان كىردوہ (8).

پىرۇژەي نىوم بەكېكە لە پىرۇژە سىتراتىيەكان كە عەرەبىستانى سەودى بەنيازە جىيەجىيىكات و دەكەوېتە باكوورى خۇرئاواي عەرەبىستانى سەودى، لەسەر سىنوورى ئەو وئانە لەگەل ئىسرائىل و مىسر و ئوردن لە باكوورى خۇرەھەلەتى ئەو وئانە لەسەر دەرياي سوور. رووبەرەكەي 26,500 كېلۆمەتر چوارگۇشەيە و لە سالى 2030 تەواو دەبىت و تىچووكەي 500 مىليار دۇلارە (9).

سەرچاوەكان

1- arabic.cnn.com/middle-east/article/2023/11/23/netanyahu-says-israel-hopes-to-get-first-group-of-hostages

2- /frontierindia.com/all-you-should-know-about-the-israeli-ben-gurion-canal-project

3- /www.reuters.com/world/africa/suez-canal-annual-revenue-hits-record-94-bln-chairman-2023-06-21

4- المعهد الدولى للدراسات الايرانيه، الممر التجارى العالمى الهندى-الشرق اوسكى-الاوروبى.. الفرص والتحديات، 2023، لاپەرە 5

5- ميران حسين ، جيوبولتيكى الكافه والصراع على الغاز الكبيعى فى العالم - كؤنفرانسى زانكؤى موستنه سريه ، 2022، لاپەرە 458

6- د. احمد السلگان ، "غزە مارين".. هل يُصلح الغاز ما أفسده الاحتلال فى فلسگين؟ المركز المصرى للفكر والدراسات الاستراتيجيه،
/https://ecss.com.eg/author/ahmed-saoltan

- 7

www.reuters.com/article/us-israel-emirates-trump/with-trumps-help-israel-and-the-united-arab-emirates-reach-historic-deal-to-normalize-relations-idUSKCN25926W

8- https://www.bbc.com/arabic/articles/ce7wr7wl6xlo

9- NEOM_FAQS_ARABIC.pdf